

Szerkesztőség és kiadó hivatal

SIMON F. F. háza a város-
házánál szemben

HIRDETMÉNYEK.

Értesítések, pénzes és a kiadás körüli panaszok
valamint a lap sz. lemezi részét illető
minden közleményre: ide intézendők

Értesítetlen levelek csak ismert kezektől
fogadottak el.

DEBRECZENI ELLENŐR.

POLITIKAI, TARSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

A SZABADELVÉNY PÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen naponként, a vasárnap és péntek kivételével.

Előfizetés ár:

Helyben fizetve hordva vagy külföldre postán

hirdetve:

Egész évre	10 ft —
Félévre	5 ft —
Negyedévre	2 ft 50 —
Egy hónapra	1 ft —

Hirdetési díj:

Öt-hasábszorosított egyszeri beiktatásért 5 kr.
Helyegdíj minden hirdetésért külön 20 kr.
Nyilatkozó 4 hasábszorosított 20 kr.

XII. évfolyam. 1885.

Debreczen. Szerda, augusztus 19.

160. szám

A magyar nyelvért.

III.

Tudjuk, hogy a közös hadsereg hivatalos nyelve a német, s hogy a közös hadsereg itt tartózkodó tisztjei legtöbbnyire német származásúak, kik megannyi tanítói, terjesztői a német nyelvnek, a társadalmi érintkezések alapján. S hogy a közös hadsereg intézményének káros hatása z tekintetben mennyire feltűnő mutatja egyfelől társadalmi életünkben mindinkább nagyobb terjedése a német nyelvnek, s mutatják azon sajátos példák, melyek igen gyakoriak, hogy t. i. a közös hadsereg különben magyar családból származott tisztjei közt is vannak, kik tisztán nem tudnak magyarul beszélni, — sőt talán szegyelik i már magukat magyarnak nevezni, — (tisztelt a kivételeknek.)

Tovább menve tudjuk, hogy nemcsak a közös hadseregnél is köteles nyelvvel tettetett már a német, a mennyiben honvéd törzstisztjei nem léptetik elő senki ha németül nem tud. — Tudjuk, hogy a központban, a magyar királyi honvédelmi miniszterium egy részétől is megkivánják a német nyelv tudását.

Mit tapasztalunk bíróságaink eljárási ténen? Azt nevezetesen, hogy a mi bíróságaink az osztrák-magyar monarchia Letjan tuli bíróságaitól a német nyelvű megkereséseket szó nélkül elfogadják, s válaszolnak is neki német nyelven, de ha a mi bíróságaink küldenek által magyar szövegű megkereséseket, azokat a német bíróságok szó nélkül küldik vissza azon kijelentéssel, hogy nem tudnak magyarul. — Azért mi megmaradunk velök szemben — bár a törvény szerint a teljes viszonyosság áll fent közöttük — továbbra is a boldogságig loyálisak s nem követeljük tőlük, hogy megkereséseket magyarnyelven is csatolják. — Igazán taláiban jegyzi meg egy elmés írónk, hogy ha a magyar ember egy német ajku egyén megszólítja magyarul, németül válaszol reá, ha meg-

szólítja németül akkor még inkább németül felel, szóval mindenkép németül ad választ s mind ezt a vérében rejlő tulságos loyaltásért.

S ha így halad ez, hova fog ez vezetni? Ha a létező társada mi bajt összevetjük politikai viszonyainkkal s ha észleljük a hozánkban élő különféle ajku nemzetiségek mozgalmait, melyek pedig a titkos rugót kivárlól, hatalmas államoktól kapják — nem kell kétségbeesni a valódi hazafinak nyelvünk s nemzetiségünk jövője felett.

Itt a szomorú példa, a bérczes Erdélyé, hol a jó székelyek s a magyar nemesség annyi virága élt, lakott; kik egykor az erdélyi fejedelemség felállítására álltak mentettek meg minket magyarországi magyarokat attól, hogy országunk, német vagy török tartományná ne váljék. — Es most e kis Erdély, mely gyöngye a magyar koronának, magyarnyelv terjesztő közmívelődési egyletre szorul már. Óvaintó szomorú példa ez reánk magyarokra nézve; mert itt nálunk is egész ország részeket laknak idegen ajku népek, kikről feltesszük ugyan egyelőre is hogy éppen oly szeretettel függnek a közös haza sorsán, s a mindnyájunkat jótéteményeiben egyaránt részeltető szent alkotmányon, — de ha kivárlól kapni fogják a hazug csábítást ki áll jót értettek?!

A törvényhozásnál, a kormánynak hasznos működését el kell ismernünk a nemzet gazdasági érdekei körül. — S e tekintetben az alig 18 éves alkotmányos életünk mondhatni csudákat mutat fel — mit most a külföld is bámul országos kiállításunkon, de a nemzeti nyelv kérdése egy reánk nézve a létkérdésével, s e tekintetben valjuk meg mulasztás terheli a kormányt is.

Avagy ki meri azt állítani, hogy a közös hadsereg azon rendszerében, melyben az jelenleg fent áll, okveten szükségese az, hogy a német nyelv legyen az egyedüli hivatalos nyelv? Ki állít-

hatja azt, hogy szükséges a magyar honvédek és honvédtisztviszteri hivatalnoknak németül tudnia? A ki ezt vitatja, csak azt kérdelem tőle, hogy vajjon kívánják-e oda át az osztrák honvédektől vagy miniszteri hivatalnoktól, hogy magyarul tudjon? Ugye-e, hogy nem pedig a viszonyosság, melyben állunk, ezt kívánná, vagy azt hogy egyiktől se kívántassék a másik nemzet nyelvének tudása.

A szülék és gyámok figyelmébe.

Közel van az 1885/86-ik tanév kezdete. Az elemi tanodákban már f. hó 20-ától fogva eszközölni lehet a tanköteles gyermekek beiratását. Szeptember sines mensze, a mikor az ev. ref. egyház növendékjében, s az összes középiskolákban, valamint a kollégium akadémiái tanszakain szintén megnyitattik az új tanév. Nem lesz érdektelen azért, összegyűjtve a lapunkban idonként megjelent idevonatkozó értesítéseket, azokat ezuttal együttesen legalább a szükségesebb pontjaikban közölni.

Adjuk tehát ezeket a következőkkel:

I. Az utcazelemiskolák.

Az 1885/86-ik tanév a debreczeni ev. ref. egyház utcazelemiskoláiban f. aug. hó 20-ik napján fog megnyitattni; a mikor is az élet idejök 6-ik évét betöltött fiú és leányövendékek felvételre megkezdetik s aug. hó utolsó napjáig folytatattik; mely időn túl az elkészített övendékek, kellő igazolás mellett, csak is az iskolaszék elnökének engedélyével vétetnek fel. Az érdekelt t. ev. ref. vall. szülék tehát az 1868: XXXVIII. törv. cz. 1 §. értelmében tisztelettel felhivatnak, hogy 6 évét már betöltött gyermekeiket, keresztelési jeggyel ellátva, a hozzájuk legközelebb eső iskolába felvinni, s ott beiratni: a 12 évét még be nem töltött tanköteles gyermekeiket pedig azon iskolába, melybe a mult tanévben jártak, ugyancsak aug. 20-ik napján felküldeni ismerjék szülei kötelességüknek, annyival inkább, mert a övendékeknek felsőbb osztályokba átvitele azonnal meg fog történni; mely rendezés után a rendszeres tanítás is megkezdetik. Az ismétlő iskolákban pedig a tanítás aug. 30 napján veszi kezdetét. A más vallásu övendékek is felvétetnek az iskolákban, de csak szept. 1-ő napjától kezdve és ugy, ha a félévi tandíjt t. i. 2 frtot az

egyházi adószedő hivatalnál előlegesen befizetik miután az egyház közgyűlés határozata értelmében a nem ref. vallásu övendékek egyedül a tandíj befizetését igazoló nyugtának felmutatása mellett iratkozhatnak be iskoláink övendékei közé.

II. A tanítóképezde gyakorló iskolája.

A ref. kollégiumban a tanítóképezde gyakorló iskolájába s az elemi iskola osztályába való beírás és felvétel folyó évi aug. hó 20-án veendi kezdetét a tanítóképezde IV-dik tanteremben.

III. Az ev. ref. egyház nőnövelő déje.

Az 1885—86 iskolai év szept. 3-án veszi kezdetét. Felvételt minden 6-ik életévét betöltött leánygyermek valláskülönbség nélkül. Azon övendékek is újra iratnak be, a kik a megelőző évben itt neveltettek. A beiratások a tanítást helyiségében, Czegléd-utca, 2569. szám, az igazgatónál történnék. A helybeli ev. reformált vallásu övendékek augusztus 30—31, más vallásu s vidéki övendékek szept. 1—3. napján jelentkezzenek. A tandíj egy iskolai évre az első, kezdő osztályokban 30 frt. Ezenfelül isk. szükségletek czimán 2 frt. A nem reform. vallásu övendékek a vallásoktatásért az illető hitoktatónak évenként 2 frtot fizetnek. Az ujan beiratand övendék köteles iskolai bizonyítványát, keresztelését s a himlőoltásról kiadott igazolványt a beírás alkalmával elő mutatni.

IV. A r. kath. gymnasium.

A nyilvános tanulók beiratása a jövő iskolai évre augusztus hó 29—31 napján a délelőti órákban történni; ugyanezen napok délelőtajain pedig a pótló, javító és felvételi vizsgálatok fognak megtartatni.

Az első osztályba csak olyan tanuló léphet, ki a 9-ik élet évét betöltötte s 12 évesnél nem idősebb, mely kor hiteles születési bizonyítvánnyal igazolandó. Tizenöt évesnél idősebb fiú felvétele felett a tanári kar határoz. Az ismeretek mértékére nézve meg kívánatlik, hogy az elemi iskola tananyagában kellő jártassággal bírjon, mit hiteles bizonyítvánnyal, vagy felvételi vizsgálattal kell igazolnia.

A felsőbb osztályokba felvételt ki kívánók tartoznak a megelőző osztályról szóló iskolai bizonyítványukat bemutatni.

Minden ez intézetben először lépő tanuló

— Daehylus, jambus.

A szegény csak keresztet vetett magára s odébb sompolygott.

Egy pár hónapig tartott már az éjjelnappal folyó lázas munka, mikor végre egy este avval az édes tudattal hajthatta Tóbiás ur álomra fejét, hogy munkája egy részét bevégezte.

Megtanulta már, hogy, hogy kell írni, most már csak azt keli még megtanulnia, hogy hogy kell a költőknek élnök.

Meg is tanulta a jámbor ezt is. Szegény Sári nére szerencsétlen nap volt az, mikor Tóbiás ur ebbeli tanulmányait gyakorlatba léptette. Sári néni mint minden ünnep nap, akkor is ki akart tenni magáért. Pompás, inyesiklandó ebédet főzött. Csupa kedvenc ételét Tóbiás urnak: párolgó gombaleves, pompás pulyka, kedvenc vanília-pereczek. Majd megütötte a guta szegény Sárít mikor látta, hogy ura alig eszik egy harapást is — majd később félve kérdezte, hogy:

— Talán betegnek tetszik lenni a tekintetes urnak?

Nem. Legkevésbé sem — válaszolt Tóbiás ur — de látta Sári, ne főzzön ezennel ilyen ebédet.

— Talán rossz? — kérdi az ijedten.

— Nagyon is jó. A költőknek pedig nem szabad úgy élni. Először kegyeletből, mert a legtöbbnek sanyaru élet jutott osztály-részeül. Küzdöttek, fáradtak, nyomorogtak, néha napján egy betűt találtak sem volt. Méltó tehát, hogy mi hálátlan utódjaink dözsöljünk a kényelem és fényezés selyem pamlagain. Ne legyünk sybarita vázak.

(Folyt. köv.)

A Debreczeni Ellenőr" tárczája.

Tóbiás ur.

R. jz.

Vértesi Gyulától.

Tekintetes Farmatring Tóbiás ur ott állt a nagy díofa íróasztal mellett, elmerülve melyen valami könyv olvasásába. Körülötte szanaszét az asztalon, a földön rakásra heverték az egymásra dobált könyvek. Annnyira bele volt mélyedve könyvébe, hogy észre sem vette mikor valaki lassan, csuszogva a háta mögé került.

— Tekintetes uram — kezdi az érkezett — a méltóságos gróf ur van itt keresi a tekintetes urat, fontos beszélni valója van. Valami zsiros pör, hiszen tetszik tudni, hogy a gróf ur milyen jól szokott fizetni — folytatta sugva, csendesen Tóbiás ur füléhez hajolva — ugye bejöhet?

— Hallgasson — ordít fel a megzavart Tóbiás ur — nem jöhet. Mondja annak is, hogy beteg vagyok, nagyon beteg, egy lélek se jöhet be. Erti? A zsiros perekekhez pedig magának semmi köze. Lóduljon.

A vén gazdasszony szégyenkezve lépett ki a szobából. Megmondta a méltóságos urnak, hogy a prókátor ur nagyon beteg. Nem lehet beszélni vele.

A gróf elment, Sára néni meg nagy szomorúan leült a konyha előtti kis padkára. Köténye sarkát a szeméihez emelte, hogy letörülje a lassan pergő könnyeket.

— Istenem, istenem — sóhajtozott a jó asszony — mi is lesz már belőlünk. Így megzavarodni egy olyan bölcs eszű embernek Oh, oh!

Különben mikor a szegény asszony azt hitte, hogy ura megboldult, nem is valami

messze járt a valótl, meg mikor azt mondta, hogy beteg, akkor se hazudott valami nagyot.

Bizony szegény Farmatring Tóbiás ur beteg volt, nagyon beteg. Az árverés alá került, peresztett felek átkozódásait ugy látszik meghallgatta az isten. Ráküldte az ügyvédre büntető anygát, a ki éppen akkor pajkos, jó kedvében lévén, a szegény öregeng ugyancsak furcsa módon állt bosszut. Így esett azután meg, hogy az akták hőse, a paragrafusok lovagja, a perköltésgek leglekiismeretesebb felszámítója, a törvények észtevészto labyrinthjének (aranyal megtelelt) kivezető fonala, az ártatlanul szenvedőknek felkent (és tisztességes honorariummal megkent) lovaga, az özvegyek és árvák gyámola (ökezi gyámi jutalékok fejében) a perek kitünő tovanynyújtója, a tényállások megbecsülhetetlenül jártas előadója — egyszerűen a keresett prókátor: Farmatring Tóbiás elhatározta, hogy felhagy az ügyvédkedéssel. Es pedig igen fenséges czélből, tudniillik, hogy ezennel a muzsáknak áldozhasson. Farmatring Tóbiás az ügyvéd meghalt, kezd majd élni Farmatring Tóbiás a költő.

E czélből elhatározta mindenekelőtt megtenni az előtanulmányokat. A könyvkiadóktól rakásra hordatta a különféle Költészettan-okat, Rimtan-okat, Poeticákat stb. a melyekből megfogom tanulni, hogy hogy kell "költetni" — ahogy magát a derék ur kifejezte, egyik ebéd alkalmával Sári néni előtt — aki is erre annyit bátorkodott megjegyezni, hogy a tojásokat tetszik-e érteni a tekintetes urnak?

Ettől az időtől kezdve azután Sári előtt nem fejtegette dicső terveit — Nem méltó hozzám. Nem tud felfogni. Paraszt kedély — ilyen frázisokkal titulálta a szegény asszonyt s többé nem is beszélt előtte

terveiről. Csak magában combinált folytonosan, s rendezte ügyeit az új életre.

A különféle könyvekben kívül, melyekből "költetni" akart megtanulni, hozatta rakásra a költők életrajzeit, hogy megtanuljon ugy élni, ahogy azok éltek. Eközben ügyeit nagy nehezen, kedvetlenül legombolyította, mindenek által csodált bizonyu baklövéseket követve el, s végül a grófi család is felmondta a szolgálatot, melynek ügyvédje volt husz éven keresztül.

Ettől esett logszhezében megválnia, nem a basás jövedelem miatt, mert volt annyija, hogy kényelmesen, sőt fényűzően is megélhetett belőle, hanem egyszerűen a megszokás folytán esett nehezére lemondani, de hóbortos eszméje szilajul szétépte ezt az utolsó fonalat is, mely a régiékhöz kapcsolta — s most már szabadon állott Farmatring Tóbiás életének sajkája, megfoghatta erős kézzel az evezőt s evezhetett a felé a szép sziget felé, melynek neve hia dicsőség.

Legalább ilyennek képzelte a jó ur jövő élete folyását. Kitarót küzdelem a cél felé — s a sikernek nem szabad elmaradnia.

Csak azt felejtette el Tóbiás ur, hogy vannak olyan dolgok, melyeket nem lehet megtanulni s vannak olyan eszokok melyek ha ninesen k erősen a parthoz kötve, lemerülnek. Különben ez csak a mi szegény válelményünk. Meglehet hogy Tóbiás urnak lesz igazaz.

II.

Zárt ajtó mellett, jobb ügyhöz méltó kitartással végezte Farmatring Tóbiás ur a sisiphusi munkát. — Nekifékdát a rengeteg könyvnek s szívta magába azok észtevészto mérgét. Szegény Sára sokszor hallgatta az ajtónál remegve, mikor ura nagy lépt-ekkel méregetve a szobát előtte érthetetlen szavakat normogott:

2 frt 10 kr. felvételi díjat fizet egyszer s mindenkorra. Tandij egész évre 18 frt, mely felvélenként 9-9 frtos részletekben előre fizetendő. Ezen kívül az intézet minden növendéke fizet 50 krt az évi értesítő költségeinek fedezésére s tetszés szerinti összeget az ifjúsági könyvtár gyarapítására.

V. Az ev. ref. főgymnasium.

A tanulók felvétele szeptember hó 8-8 napján történik, a más tanintézetekből jöttek inkább szeptember 1-5 napjától 4-éig, az ezelőtt is itt tanultaké szeptember 4-étől fogva.

Felvétele minden tanuló az igazgatónál jelenkezik, előmutatván az erre szükséges bizonyítványokat. Az igazgatótól beirási lapot kap, a melyet átvéven, azonnal beiratik, ott mindjárt beíratván az egész évi könyvtári díjat. I-IV oszt. 20 kr V-VIII ig 40 kr. Beirási díj az ujonnan jöttekre nézve kivétel nélkül 2 frt.

Tandij: rendes tanulóké:

I-IV-ig, ha protestánsok	11 frt. 70 kr.
I-IV-ig, ha nem	17 " 10 "
V és VI o, ha protestánsok	15 " 50 "
V, és VI o ha nem	21 " 10 "
VII. és VIII o. ha prot. jótét.	10 " 70 "
VII. és VIII o " " nem jótét.	19 " 30 "
VII. és VIII o ha nem prot.	31 " 10 "

Tandij: magán tanulóké:

I-IV ha protestánsok	9 " 60 "
I-IV ha nem	15 " " "
V. és VI. ha protestáns.	14 " 40 "
V, és VI. ha nem prot.	20 " " "
VII. és VIII. ha protestánsok	19 " 20 "
VII. és VIII. ha nem	30 " " "

A tandij fele a beiratás alkalmával, másik fele febr. 1-8-ig fizetendő. Tandijmentességért és bármely jótéteményért való folyamodványok határideje szept. 5. később érkező folyamodványok tekintetbe nem vétetnek.

Gymnasiumi első osztályba, szabályszerűen csak oly tanuló léphet, ki a 9 évet bejárta; és 12 évnél nem idősebb. Ismereteinek mértékére nézve megkívántatik, hogy a népiskola tananyagában kellő jártassággal bírjon; ez ismeretét külön felvételi vizsgálat által igazolja. E felvételi vizsgálat díjtalan, de csak azon esetben, ha felvételt kívánó valamely nyilvános népiskolától a 4-ik elemi osztály végzéséről bizonyítványt mutat elő.

A felsőbb osztályba való felvétel a megelőző osztályoknak sikeres végzésétől függ, mit az ezen iskolában tanultak a szülei által írt értesítő, a más iskolából jöttek pedig nyilvános iskolai okmányok, t. i. bizonyítvány és értesítő által igazolnak. (Az értesítő a végzett tananyagokról ad felvilágosítást.)

Oly növendékek kik nem nyilvános gymnasiumban tanultak, magánvizsgálatot tesznek felvételük előtt. A magánvizsgálat díja minden vizsgáló tanár s az igazgató részére 4-4 frt.

Bentlakás jótéteményben részesül a VII és VIII-dik osztályból mintegy 50 tanuló 8 frt évi díjért, melyből 6 frt az élelmezés, 2 frt január 8 első napján befizetendő, Tapintézet elhelyezését nyerve a két felső osztályból díjtalanul 10-12; mintegy 4 frt 60 kr. havpótdíjért 16-20 tanuló.

VI. Reáliskola.

A tanév 1885. évi szeptember 1-én kezdődik meg. A tanulók felvétele augusztus hó nap három utolsó napján történik. — A beiratások mindig délelőtt 9 órától 12-ig és délután 3-tól 5-ig eszközöltetnek a reáliskola

Nál és Damajánti. *)

A magyar tudományos és szépirodalom sok köszönettel tartozik egyik legszerényebb, de leglelkesebb tudósának, Lugossy Józsefnek, ki minden zajt kerülve és minden föltűnéstől irtóztatva a debreczeni kollégium egyik rejtett szobájában hosszú időn át, egészen alig egy éve bekövetkett haláláig, számos ifjút vezetett be a keleti nyelvek titkába és a keleti költészet ragyogó világába. Buzgó tanítványai közül ezuttal csak kettőt említnék. A régiebbek közül Szilády Aron válik ki, kit a Kisfaludy-társaság éppen azért sorozott tagjai közé, mert a magyar irodalmat Firduzi számos szép részleteivel gazdagította és a magyar Haifalad ajándékozta meg. Az agg tudósok utolsó választottja pedig éppen Flók Károly, kinek Sohraját, a persa Sabnámé egyik legszebb epizódját, néhány éve, dícséretre, Nál és Damajántiját pedig, a szanszkrit Mahabaratából kiszakított eme gyönyörű regét, az idén kiadásra méltatta a Kisfaludy-Társaság.

Flóknak első munkáját kissé hidegen fogadta a sajtó; a Kisfaludy Társaság egyik (1881/2) évkönyvébe zárva, nem is juthatott el szélesebb körbe; de ez a szerzőt nem bántotta; megszokhatta már ezt mesteréül, Lugossynál. Nem csüggedt, sőt kitartó buzgalommal másik nyelvre veté magát, és hogy mi eredménnyel, fényes bizonyítást tesz róla jelen műfordítása.

Nál és Damajánti története gyönyörű regé, akár mint egy magyar tündérmese, mint Argjélus és Tündér Ilona); érdemes is vele közelebbről megismerkednünk.

*) Nál és Damajánti. Hindu rege a Mha-Bháratából. Szanszkritből fordította Flók Károly. Kiadja a Kisfaludy-Társaság. Budapest. Franklin-Társas. 1885.

igazgatósági irodájában (a kollégium épületében.) Szeptember 1-én későbbben jelentkezők csak az esetben vétetnek föl, ha késedelem nélkül okát tudják adni. Az első osztályba oly tanulók vétetnek föl, akik legalább 9-ik életévüket töltötték be és az elemi iskola negyedik osztályáról szabályszerű bizonyítványt tudnak felmutatni; ha ily bizonyítványuk nincs, az esetben felvételi vizsgálatot kell tenniük. A felvételi és javító vizsgálatok aug. 29. 30. és 31. napján tartatnak. Később jelentkezők, ha késedelemmel ellátottakat akadatoknak visszautasítottak. A beiratási és egyéb mellékes díjakul minden ujonnan jelentkező tanuló 5 forintot s 25 krajczárt, más tanuló pedig 3 frt 25 krajczárt fizetnek, s ezt mindenki, tehát még a tandijmentes tanuló is tartozik fizetni. Ezenkívül az egész évi tandij 12 frt, s mely két ízben, t. i. szeptember 1-én és február 1-én, hat hat forintjával fizetendő.

VII. Felsőbb. keresk. tanintézet.

A tanév szeptember hó 1-én kezdődik. A beiratások 1. 2. 3-kán eszközöltetnek. A felvételi vizsgálatok ugyanazou hó 4 és 5-kén fognak megtartatni. Tandij évenként 60 o. é. frt, mely két egyenlő részletben szeptember és február hó 1-én is fizetendő; ezenkívül minden tanuló a tanév kezdetén beiratás alkalmával beiratási s könyvtári díj fejében 5 o. ért. ftot fizet. A bejegyzett növendékekért az egész évi tandij fizetése kötelező, még évközbéli kilépés esetén is. Tandij s egyéb illetmények tanodai pénztárnok tekint. Besztercey Károly úrnál fizetődök. Az első félévi tandij a beiratáskor azonnal, a második félévi részlet pedig február hó első hetében a tanodai pénztárnál fizetendő. Ki ebbeli kötelezettségének a mondott időn belül eleget nem tesz, a tanuló névsorából kitorolítottik. Szegény sorsu de jó erkölcsű s magaviseletű, szorgalmas tanítványok, szabályszerű szegénységi bizonyítvány alapján tandij elengedésért, illetőleg a tandijának havi részletekben történő fizetésért, folyamodhatnak s a tanárkar ajánlata mellett egész vagy részleges tandijmentes seget élvezhetnek. Ez iránt a folyamodványok a debreczeni kereskedő testület választmányához czimezve, a tanév első hetében a tanoda igazgatóságához benyújtandók!

VIII. Az ev. ref. főiskola akadémiatanszakai

Az 1885-86. iskolai évre a beiratások szeptember 1-8 napján történnek. Szeptember 9-én délelőtt 8 órakor pedig a tanév ünnepélyesen istentisztelettel megnyitattik. Felvételt és beiratást véget a főiskola háznagy hivatalában kell jelenkezni, a hol az illetők megkapják a további utasításokat. Bigtatási díj 2 frt; tandij a nem jótéteményes joghallgatókra nézve felvélenként 12 frt és a főiskolai kórház alapjára 50 kr. — ezen 50 krot a második félévben nem fizetendő; a hittanhallgatókra nézve felvélenként 6 frt. Bentlakási díj egész évre 8 frt, melyből 6 frt az első félév elején a bentlakhatás föltételéül egyszerre ki fizetendő. Tapintézetű pótdíj havonként körülbelül 4 frt. Ezen díjak előre fizetendők.

A francia vendégek.

— A „kellemetlenség“ről, mely a párisi vendégek tátrafüredre idözése alatt előfor-

A költemény huszonhat énekből áll, és három egyenlő részre oszlik. Az elsőnek (I-V ének) férjválasztás lehetne a címe; azt adja elő, hogyan lesz Nálból és Damajántiból egy pár. — A niszadák fölött uralkodott régi időben egy hős király, Nál, Viraszénának minden széppel-jóval megáldott dicső fia. — Nál birodalmától messze, a vidárhák országát abban a korban Bhima király bírta, ki sokáig könyörgött Bráhmához utódért, míg végre megajándékozta őt az ég Damajántival kinnél.

Nál királyfiú is, Damajánti is nagy hirt támad; mindkettőhöz eljut a másik dicsősége és mielőtt egymást látták volna, mindkettő már olthatatlan szerelme ég. Nál erejében egykor éppen szerelmi ábrándoktól sző, midőn játszódozó hatyakra talál. Elfog egyet, de ez életét könyörgő; ha szabadon bocsátja, szerelmes hirt visz róla Damajántihoz, El is száll a hatyru rögtön messze, Damajánti kertébe; el is mondja a királyleány előtt Nálnak nagy szépségét, nagy szerelmét.

Gyöngy vagy te az asszonyoknál. Gyöngy a férfiak közt Nál, Kitűnőnek kitűnővel. . . . . Frigykő áldva volt' idővel.

Hogy meghallotta Damajánti, hogy ki ég érte, elfogta a szerelmi bú; éjjel nappal nincs nyugalma, szívét lelkét elrablta Nál. — Látja atyja a leány változását és tudja, mi a segítség; kihirdeti a svajamvarát. Férjválasztást jelent e szó (Flók férjválatnak fordítja, noha férjválasztó inkább megfelel volna) mert az indusoknál az a diva, hogy a leányos házhoz seregnek a kérők, és a le-

dult, s melyre vonatkozólag lapunk szombati számában elmondtuk véleményünket, a következőket teszik közzé: Gróf Zichy Géza Lublóról, édes anyja látogatásáról érkezett Tátrafüredre, ugyanakkor, midőn a párisiak is, kik közt nem egy ismerősse van, a fürdő vendégei valának. Ugy volt tervezve, hogy délelőtti a tarpataki vízéhez lesz kirándulás. De ezt az eső elmosta s a vendégeknek lassan telhetett az idő. Pulszky Károly felszólította gr. Zichit, hogy valjon gr. Forgácsné elfogadná-e a párisi vendégek egy részét délelőtti szalonjában? „Nagyon szívesen“ — felelte a gróf. Be is vitte a grófnőhöz őket s Pulszky Károlyt is, (a kit tehát nem felidő az előcsarnokban), de mivel gr. Zichy a francia király nevére tudja valamennyiét, a bemutatások legnagyobb részét Gouzien teljesíté. Özv. gr. Forgách Kálmáné szokott szíveséggel fogadta vendégeit, köztük Pulszkyt is, de természetesen az egész kiránduló társaságot nem bízhatta meg, mert annyi helye nincs. Zenéltek s igen vidáman időztek. Arra hogy a gróf a lakoma után is zongorázzon, legkevésbé sem gondolt. De délután egy fővárosi nagy németlap dolgozóitára arra kérte a gróft, hogy ne hagyja őt cserbe, ő már megsürgöngyöz lapjának, hogy hangverseny fog adni, tartsa meg tehát. A gróf azt mondta, hogy nem jászik, mert a zongorára nem valami jó. Hogy Pulszky és a gróf közt mások utján való üzenetváltások történtek volna, az nem való. Ha valami sérthette a társaság vezetőjét az nem a gróftól eredt. Lakoma után azonban maga Lesseps kérte fel őt, még a zongorát is felnyitva számára, hogy zongorázzék egyet bucsu gyanánt. — S ekkor történt, hogy félreértésből történt igazgatóság következtében a francziák kimentek a teremből, de nem mind, mert Lesseps-en kívül Massenét, Delibes, Gouzien és Ullbach is ott maradtak a zongoránál. Hogy a gróf nem bántotta meg Pulszky Károlyt, — abból is látható, hogy nyilvános helyen tett nyilatkozatok következtében maga a gróf volt az, ki megbízottjait Pulszky Károlyhoz küldé, ki erre szintén kijelölt megbízottjait. Gróf Zichy Géza pár nap óta a fővárosban van.

Tátrafüredről Aradra Clotild főhercegnő névében a következő távirat érkezett vendégeinkhez: Clotild császári és királyi főhercegné ő fensége megbízott, hogy Lesseps gróf nagyméltóságának, valamint tisztelt honfarsainak legőszintébb köszönetét nyilvánítsam üdvözlő tiszteletük kifejezéséért. Ő fensége egyszermind sajnálatát fejezi ki azon, hogy nem fogadhatta a tisztelt urakat. Zichy grófné udvarhölgy.

Mire készülnek a francziák? Erre vonatkozólag érdekes doolgotok árult el Coppée, a híres költő. A francia írók és művészek, a kik most hazánkat beutazzák, egykőnyvet fognak írni Magyarországról s abba mindnyájan dolgoznak, ki tollal, ki rajzonnal; a zeneszerzők az elcseszt magyar motívumokból fognak bemutatni benne a francia közönségnek. Azért sűrűen jegyvezgetnek mindent és felhasználnak gondosan minden adatot. A köayv öszre jelenik meg s előreláthatólag az első olyan munka lesz, a mely Franciourszág megjelenve, — hazánkról hű és való képet nyújt. Természetesen Debreczenről egy szó sem lesz benne.

Ány maga tetszésére választ egyet közülök — A férjválasztó hirt az isteneknek is eljut Indra, Agni, Varuna és Jáma el is határozák rögtön, hogy a föld e száznak és a kérők közé állanak, sőt éppen Nál bizzak meg, — hogy jövetelüket jelentse meg a szép királyleány. Hiába szabadkozott a szegény királyfi a gyötörö küldtéstől, el kell mennie Damajántihoz és előkell adnia az egyik üzenetét, hogy közülök válasszon férjét. Damajánti, az üzenetre fájlalmában felbuzog és kérdi Náltól.

Szólj öszintén, Mit tegyek parancsavadra? Szép magam, javam, szerelmem A mi csak van birtokomban A tiéd mind! szőlj te is hát, Mit gondolsz . . . én már kimonadtam. —

A hatyruknak édes hangja Éget engem olthatatlan; Ezt a sok hőst, szép királyfi! Össze csak érted hivattam.

Es ha tán . . . ha, búzke férfi, Szerelmem to megvethéd . . . meg Akkor nékem majd helyetted Sorson lesz tüz, víz vagy méreg!

De Nál királyfi minden bölcsességével sem tud okosat tanácsolni; már kétségbeesve le akar mondani szerelméről, midőn Damajánti csalta mosolygással mondja neki, hogy csak jöjjön ő is a férjválasztó, a, az istenek közül is őt hívja férjül, Nálra azért nem száll semmi bűn, ne is szálljon.

De az istenek tulajdon a leleményes Damajánti eszén: a férjválasztón mind a négyen Nál al kiját öltik magukra és most szegény királyleányt őt Nál közül melyiket válassza? Hiába nézi sorra őket, nincs különbség köztük. Az elégytört leányka nagy keservében az istenekhez fohászodik, ne ki-

Kié a debreczeni főiskola? III.

— Folytatás a „Debr. Ellenőr“ 150. számában megjelent közleményhez —

Nem lévén előttem azon időről az egyházkerület követelését és a főiskola vagyoni és jövedelmi állását: kellően feltüntetett hivatalos irományok, sem különösen az 1821-22 konvent ide vonatkozó aktái: szabatosan meg nem határozhatom, hogy kerületünk mi alapján és mily mérvben formált jogot a főiskola közvetlen kormányzatához s maga a konvent mily alapokra fektetett arra vonatkozó rendelkezéseit. A konventi jegyzőkönyv ugyan is e részben nem nyújt biztos tájékozást sőt inkább mint minden bekéltető és közvetítő mű, jobbra balra csapong s alkalmas arra hogy a kérdés körüli zavart növelje és az ellentétes fogalmakat támogassa.

Az 1821 iki márcz. jegyzőkönyv záradékban ez áll: „Azon kérdéseknek pedig, melyek magokat a debreczeni anyaiskolára előadták, megvizsgálása, mivel valamint a többi anyaiskolák, ugy a debreczeni is meggyűdül a debreczeni eklézsiáé, sem nem a tiszántúli superintendenciáé, hanem az egész országban helyezett helyelcziái vallástételt tartó eklézsiáké: azon időre halasztatik“ stb.

Hogy pedig a konvent a főiskola tulajdonjogát nem abban a széles értelemben követtele az egyetemes egyház számára, mint K. Tóth Mihály ur állítja, hanem éppen abban a közelebbi értelemben, a melyben azt a debreczeni egyház és a tiszántúli kerület is magoknak vindikálták: onné tünik ki, mert mint a fentebbi szavakból látható, az egyetemes egyház éppen a másik követelő fél jogában akart osztozni, s mert a közvetlen birtokost illet jogokból a konvent csakugyan ki is adta az egyetemes egyház részét, midőn megszabta, hogy a debreczeni theologia tanárválasztásánaknál a kijelölési jog tulajdon részben a más három egyházkerület illesse. Azt a káthol. kánonjogi elvet, hogy a hitfelekezeti összessége, széles értelemben véve tulajdonosa minden hitfelekezeti vagyonnak, tehát az iskoláknak is, még akkor aligha vallották egyházunk oszlopemberei, kik elég közel estek azon fosztogatásokhoz és erőszakosságokhoz, melyek amaz elv alkalmazásából egyházunkra következtek. Hanem a konvent jogot követelt és adott minden valószínűség szerint azon az alapon, hogy a hitsorsosok az anyaiskola fenntartásához országsszerte hozzájárultak.

A más három kerület k kijelölési joga a depr. theol. tanár választásoknál, mint tudva van, időközben elévült, valamint elévült a főiskolához való dologi joga is, a mit én egészen rendén levőnek találom: — a viszonyosság, a vitás tárgy állagának megváltozása és a tiszántúli kerület tulajdon jogainak érvényülése miatt. Mi módon is gyakorolhatnának afféle jogokat a többi kerületek; holott a tiszántúli kerület sem élvez olyanokat a más kerületi főiskolák irányában, habár azoknak fentartásához és létesítéséhez a tiszántúli hívek is járultak? Már több évtized óta állandó szokássá vált országsszerte reform. egyházunkban, hogy a tulajdoni és kormányzási jogokat mindenik kerület kizárólag maga

*) Midőn mi ezen érdekes cikket folytatás a „Debr. Prot. Lap“ból átvesszük, ugyanazzal még nem akadjuk azt jelezni, hogy az abban közölt fejtegetéseket és érveléseket mi teljesen a magunkévá tenünk és hogy az ellentéteket által azok megámadhatók ne volnának. De szívesen ragadunk meg minden alkalmat, mely a fontos kérdés megvilágításához bármely irányban hozzájárul.

nozzák tovább, mutassanak jelt, miről isteni felségüket megismerhesse. Az égiek megszánják, megmutatják isteni jelöket, ott állanak előtte por nélkül, verítékek el nem fővde, míg Nál rögtön felismerte árnyékáról, meg hogy porral, verítékek volt leppe. El is választja férjéül és a királyfi ekkor lelkesülten ilyen fogadalmat tesz:

„Megtiszteltél, szép szűz, engem, Istenek helyett földi embert, Tartás meg hát hi férjül engem Frigybem, mit szavad megszentelt.

El nem hagyjak, szép mosolygó Szűz, míg bennem él a lélek. Itt maradjok eldaldalád! Esküszöm mindenre néked!“

S ezzel véget ért az első rész, mely valóban drámai gyorsasággal folyik és a melynek két részlet ad kiváló bájít, egyik, a mint a hatyru elszéri Damajántit Nálnak; másik, mikor az istenek a szerelmes párral faggatóznak.

A második részt (VI-XIII ének) Damajánti bujdosása cím illelné meg. Nál és Damajánti nagy boldogsága sem tart örökké, Kálit, a gonoszság istenét bántja, hogy egy földi leány isteneknek halandót tett elébe. Befészkelet magát Nálba, hogy megrontsa. De nem tud rajta erőt venni, — mert a királyi feddhetetlen, jámbor, meghoz minden eldozatot és végig imádkozza az összes Védákat. De egy ízben hibán foghatta Nált, ez szennybe hágott és elfelejtette lábát megmosni. Ezenutal Káli urvult a királyon. Ima mai keresztényen felfogás Hindostánban, évezredek előtt; ha az ördög csak kis unjunkt kaphatja meg, má' egész testünk hatalmában van.

Dr. Kardos Albert (Folyt. köv.)

gyakorolja a k...
te joggyakorla...
telet számbave...
lelenebbis lett v...
gondja és terhe...
hezhült, a kerül...
nak derakasan é...
ve eleget tettek...
kerület a maga...
dicső mint a ko...
fejedelmekek elj...
hezebb és több...
Bármit itt...
— 2. konvent a...
zati jogviszony...
sában csupán t...
szersmind jogal...
Mert 1822...
minden ízében...
vezetett. A tan...
40 re szaporodo...
meghusszorozód...
1862-ben renov...
ban megsookkal...
mit, mely maga...
mint félmillió f...
vezte 1853 ban...
zárta le alatt a...
egyszerre 12 ta...
jel a mesterképz...
az emelte a theo...
3 midőn a kerül...
nem csak értelm...
nem azoknak a...
o végett még a...
tatasához a sze...
számára rendeít...
folyamodott: v...
magát ez a ker...
lajdonosságán...
hogy a főiskola...
haza is jogát ta...
s meg nem lehe...
a debreczeni é...
intézetért adozta...
el, hogy a debu...
nyelhez s vagy...
melyben járul...
bármely más eg...
Debreczen város...
elő, midőn a ke...
érdekében segél...
házmegyének je...
va — ez áldoz...
hola szolgálatai...
viszonyozva van...
hogy a debrecze...
költségeknék iz...
Ugy vagy...
gy állván a do...
letti joga a sze...
doni illeti; a...
joga pedig a rég...
szent, elévült és...
vent és királyi...
nem támaszthat...
nincs kimondva...
s megváltozott...
szesznek gyakra...
hogyha azok a...
is alapítottak...
különösen elfo...
melyeket az éle...
dottak: vélemé...
újabb formasz...
közönség s a ki...
a helyzettel ugy...
Debreczenben a...
nasium“ (és a...
tiszántúli refor...
Zelizi Dán. De...
a kollégium...
gyeinek is kor...
bitv. egyházker...
(Szűcs I. Debre...
lehetne termész...
kerület az intéz...
újából alapított...
keben a legna...
saját követlen k...
név: mindazon...
rolja, melyek...
rendszerint várn...
Igy lépett...
tosabb jogok gy...
gium közvetlen...
Épületeket bent...
állított, rende...
lésszerű, annak...
tárnok könyvtár...
fizetéséről, egy...
és megszüntetés...
séről (példa rá...
újabb megoldás...
szerint, mert a...
jogokat már sok...
haborítás nélkül...
kerület gyakor...
állónak lehetett...
ővé és igen sa...
debreczeni egyh...
donjogi kereset...
kerület felszáza...
mint sajátját ép...
tanyaiskolát. Ily...
kezét a budapes...
czimen, hogy...
Debreczen város...
donjogot az otta...
és Hajdumegyé...
adott telket, há...

